

ERKİN Uluslararası Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi

ERKİN International Journal of Art and Design Research

e-ISSN: 3023-5057 ERKİN, Mayıs 2024, 2(1): 65-79

Yayoi Kusama'nın Eserlerinde Görülen Nokta İmgesinin Psikolojik Analizi

Psychological Analysis of the
Point Image Seen in Yayoi Kusama's Works

Nida KAN¹

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

· nidaozgur0621@gmail.com · ORCID > 0000-0001-6190-0270

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 29 Nisan/April 2024

Kabul Tarihi/Accepted: 23 Mayıs/May 2024

Yıl/Year: 2024 | **Cilt-Volume:** 2 | **Sayı-Issue:** 1 | **Sayfa/Pages:** 65-79

Atf/Cite as: Kan, N. "Yayoi Kusama'nın Eserlerinde Görülen Nokta İmgesinin Psikolojik Analizi"
ERKİN, 2(1), Mayıs 2024: 65-79.

YAYOI KUSAMA'NIN ESERLERİNDE GÖRÜLEN NOKTA İMGESİNİN PSİKOLOJİK ANALİZİ

ÖZ

Yayoi Kusama, yaratıcı kişiliğe sahip olan, yaşayan, en önemli avant garde sanatçılarından biridir. Sanatçı birçok sanat disiplinde eserler üretmiştir. Çocukluk yıllarında başlayan, noktalar şeklinde gördüğü obsesyonları, psikolojisini olumsuz yönde etkilemiş ve bu durum onun sanat üslubuna yansımıştır. Takıntı şeklinde zihninde oluşan noktaları, eserlerinde kullanarak, duygularını dışa yansıtmış ve sanatın iyileştirici yönünden yararlanmışır. Eserlerinde kullandığı noktalar, kabak formları, motifler, aynalar ve sonsuzluk göstergeleri kendi kendini tedavi etmesinin bir yönünü oluşturmaktadır. Yaptığı eserleriyle hem hayatı sorgulamakta hem de izleyiciyi sanat yapıtının içine çekerek izleyicinin de kendisini sorgulamasını sağlamaktadır.

Araştırmanın amacı, Yayoi Kusama'nın eserlerinde görülen nokta imgesinin ele alınmasıdır. Çalışma; bilimsel araştırma yöntemlerinden olan nitel araştırma yöntemiyle bağlantılı olarak, literatür taraması ve betimsel analiz yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırma verileri, konuyu içeren ulusal ve uluslararası makaleler, kitaplar, internet kaynakları, görsel kaynaklar ve konu ile ilgili eserlerin incelenmesiyle elde edilmiştir. Veri analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Yayoi Kusama'nın çocukluk yıllarında, zihninde noktalar görüntüsüne dönüşen takıntılarının, psikolojisini etkilediği ve araştırmada ele alınan eserlerine, yansıdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yayoi Kusama, Sanat, İmge, Psikolojik, Nokta.

PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF THE POINT IMAGE SEEN IN YAYOI KUSAMA'S WORKS

ABSTRACT

Yayoi Kusama is one of the most important living avant-garde artists with a creative personality. The artist has produced works in many art disciplines. His obsessions, which he saw in the form of dots, which started in his childhood, had a negative impact on his psychology, and this was reflected in his artistic style. By using the points that formed in his mind in the form of obsession in his works, he reflected his emotions and benefited from the healing aspect of art. The dots, pumpkin forms, motifs, mirrors and infinity indicators he uses in his works constitute

an aspect of his self-treatment. With his works, he both questions life and draws the viewer into his work of art, making the viewer question himself.

The aim of the research is to examine the dot image seen in Yayoi Kusama's works. Study; It was created by literature review and descriptive analysis method in connection with the qualitative research method, which is one of the scientific research methods. Research data was obtained by examining national and international articles, books, internet resources, visual resources and works on the subject. Descriptive analysis method was used in data analysis. As a result of the research, it was seen that Yayoi Kusama's obsessions, which turned into the image of dots in her mind during her childhood, affected her psychology and were reflected in her works examined in the research.

Keywords: Yayoi Kusama, Art, Image, Psychological, Point.

GİRİŞ

Yayoi Kusama; yaratıcı kişiliğe sahip olan, çalıştığı her disiplinde önemli başarılarla imza atan bir sanatçıdır. Sanatçı minimalizm, pop art, happeing, soyut ekspresyonizm ve sürrealizm alanlarında eserler üretmiş olup aynı zamanda heykel, baskı, resim, seramik, şiir, sinema ve yazarlık gibi sanat alanlarında da disiplinler arası çalışmıştır. Kusama ilk resim yaptığı yıllarda Georgia O'Keeffe'nin sürrealist yaklaşımını benimsemiş ilerleyen yıllarda pop Art, minimalizm ve feminist sanat ile ilgili yaptığı çalışmalarıyla dikkat çekmiştir. "Reina Sofia", "Pompidou", "Tate", "Whitney", "Victoria", "Miro", "Gagosian", "Moma" gibi önemli merkezlerde sergiler açmıştır. Uluslararası sanat fuarlarına ve önemli bienallere katılmış, ünlü "Luois Vuitton" giyim mağazası ile tasarım sözleşmesi yapmıştır. Sanatçı hayatındaki belli dönemlerinde halüsinasyonla uğraşmış, güvensizlik ve şüphe problemleri yaşamış, hayatı korkunç bulmuş bu kaygılarından kurtulmak için sürekli yazarak, çizerek ve boyayarak huzur bulmaya çalışmıştır (Kıran,2013, s.118).

Yayoi Kusama'nın çocukluk yıllarında başlayan obsesyonları her yerde ağlar, çiçekler ve fakat çoğunlukla da noktalar görmesine sebep olmuştur (Heartney, 2008, s. 196). Sanatçı, yaşam için gerekli gücü toplamak amacıyla hayatını sanata adanmış ve sanatı bir terapi olarak kullanmıştır. Böylece sanatçı nokta ya da ağ motiflerini çizimlerinde ve sanatında kullanarak üslubunu oluşturmuştur. Kusama için, sanat yapmak; bir çeşit iyileşme, terapi ve yaşama sevincini ifade etmektedir. Sanatsal bir biçim olarak devamlı tekrarlı formlar oluşturmuştur (Öztürk, 2018, s.31,32). Sanatçı çalışmalarında motifleri örüntü şeklinde tekrarlı kullanarak, tasarımlarını oluşturmaktadır. Yani formları ve kalıpları bir araya getirip biriktirip tekrarlı kullanmaktadır. Yayoi Kusama'nın pratiğinde, tekrar ve biriktirme, sanat yapma

teknikleri olarak işlev görmektedir. Ayrıca izleyicinin yorumlaması ve etkileşim kurması için görsel bir dil işlevi görmektedir. Kusama için bu görsel dil, ünlü nokta ve ağ kullanımıyla sonuçlanmıştır (Scardifield, 2009, s. 9). Kusama'nın her yerde noktalar görmesi şeklinde ortaya çıkan obsesyonları, sanatında noktaları kullanmasına sebep olmuştur. Sanatçının birçok eserinde dairesel formlar bulunmaktadır. Sanatçı obsesyonlarını sanatına aktararak sanatın iyileştirici rolünü kullanmış ve bu durum sanatçının rahatlamasına neden olmuştur. Burada iki yönlü bir bakış açısı oluşmuştur. Hastalığını eserlerine yansıtarak çok iyi eserler üretmiş, iyi eserler üretirken de sanat ona iyi gelmiştir. Özellikle hastalığının farkında olup kabul edilmesi, hastalığıyla barışık olması en önemli noktalardan biridir. Bu farkındalık sanatçının obsesyonlarını ve hissettiklerini sanatına aktarmasını sağlamıştır.

Araştırmanın amacı, Yayoi Kusama'nın eserlerinde görülen nokta imgesinin ele alınmasıdır. Çalışma; bilimsel araştırma yöntemlerinden olan nitel araştırma yöntemiyle bağlantılı olarak, literatür taraması ve betimsel analiz yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırma verileri, konuyu içeren ulusal ve uluslararası makaleler, kitaplar, internet kaynakları, görsel kaynaklar ve konu ile ilgili eserlerin incelenmesiyle elde edilmiştir. Veri analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

YAYOI KUSAMA'NIN HAYATI

Yayoi Kusama, 1929 yılında Japonya'nın Matsumoto kentinde doğmuş ve ülkesi savaş halindeyken büyümüştür. Yayoi Kusama'nın Çocukluğundan itibaren başlayan takıntıları noktalar ve ağlar görmesine sebep olmuştur. Böylece 10 yaşından itibaren resimlerine, kırmızı nokta ve ağ resimleri çizerek başlamıştır (Heartney, 2008, s.196). Sanatçının annesi resim yapmasını istememiş ve ablası gibi erken yaşta evlenmesi için baskı yapmıştır. Sanatçı annesinin isteğini kabul etmemiş ve evden ayrılmıştır (Monro, 2012, S.78). Böylece annesinin baskısı, savaşın Japonya'da oluşturduğu zor yaşam koşulları ve ekonomik sıkıntılar, Kusama'nın üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Ülkesinde Klasik Japon Resim eğitimi alan sanatçı daha yaratıcı ve özgür çalışabilmek için ABD'ye gitmeye karar vermiştir (Kıran,2013, s.119). Böylece Kusama da savaşın oluşturduğu olumsuz etkiler yüzünden birçok sanatçı gibi New-York'a taşınmıştır. Sanatçı "New York'a geldikten sonra ABD'de oldukça mütevazı koşullarda tek bir odada aylarca pek dışarı çıkmadan resim yaparak yaşama tutunmuştur. New York'un sanat ortamında olup bitenleri de takip etmiş, tuvale yoğunlaşmış, birkaç ay sonra da tuval çalışmalarında Mark Rothko ile Barnett Newman'ın etkisinde kaldığı gözlemlenmiştir (Keekan, 2012, S.68). Bu dönemki eserlerinde obsesyonlarıyla bağlantılı olarak ortaya çıkan motifsel tekrarlar vardır. Özellikle bu motifler aynalar, metal yüzeyler, bal kabağı, yuvarlak formlar ve çizgiden oluşmaktadır. Aynalara ve metal yüzeylere nesnelere yansıtılarak sonsuzluk duygusunu oluşturmak için enstalasyonlar yapmıştır (Kıran, 2013, S.120).

1960'lı yıllarda performas sanatına yönelerek feminist ve popüler kültüre yönelik eserler vermiş olup Avant-garde" sanat anlayışını devam ettirmiştir. Feminist yaklaşımlı performans sanatı kadınların günlük kullandığı nesnelere ilişkilendirilmiştir. Sanatçı bu eserlerini "yığma heykeller" olarak adlandırmaktadır (Bell 2012, s.89). Sanatçı bu yıllarda katıldığı festival ve sokak gösterilerinde insan vücudunu puantiye şeklinde boyamıştır (Heartney, 2008, s.196).

Bu yoğun sanat etkinlikleri ve sansasyonel yaşamı Kusama'nın sağlığını olumsuz etkilemiş ve ruhsal durumu bozulmuş ve 1970'li yıllarda Japonya'ya geri dönmüştür (Matsumoto, 2012, s.79). Japonya'da kendi isteğiyle evine yakın bir akıl hastanesine yatmıştır. Akıl hastanesine yattığı yıllarda edebiyat alanında eserler üretmiştir.1980 yılında tekrar takıntılı formlarına dönmüş heykel ve resimler üretmiştir (Heartney, 2008, s.196). Günümüzde 90'lı yaşlarında olan sanatçı obsesyonlarıyla bağlantılı olarak yuvarlak formları çeşitli büyüklüklerde çalışmaya devam etmektedir. Yaptığı tüm eserlerinde yuvarlak form kullanmaktadır. Takıntıları sanat üslubunu belirlemiş ve özgün kişiliğini oluşturmuştur. Sanatçı atölyesine yakın bulunan akıl hastanesinde yatmakta olup her gün gidip atölyesinde çalışmaktadır (Bulut, 2019, s.26,27).

YAYOI KUSAMA'NIN ESERLERİNDE NOKTA İMGESİNİN PSİKOLOJİK ANLAMINA

Kişinin kendisini, belli bir zihin içeriğinden kurtaramamasına (yineleyici ve sürekliliği olması) obsesyon denir. Bu zihin içeriği; bir düşünce, dürtü, zorlanma, düşlem ya da bunların karışımından oluşan bir biçimde yaşanabilir. Kişi sahip olmak istemediği bu deneyimin varlığı (zorla ve istenmeden geliyor gibi yaşanan) ile belirgin rahatsızlık/kayı duyar. Bu rahatsızlık ondan kurtulmak ya da ona direnmek ile ilgili çabaların kaynağıdır (Tükel ve Demet,2017, s.10). Sanatçının, düşünce sisteminde obsesyon şeklinde tekrarlayan ve psikolojisine yansıyan noktalar, eserinde de aynı şekilde tekrarlar oluşturmaktadır.

Psikoloji insan davranışlarını tanımlayan, açıklayan ve zihinsel süreçlerini bilimsel olarak ortaya çıkaran uygulamalı bir alandır. Psikoloji alanında bir araştırma yürütülürken insanların davranışlarını ve zihinsel süreçlerini tanımlamak, açıklamak, tahmin etmek ve varılan sonuçlardan yararlanarak insanlık yararına düzenlemeler yapmak arzusu hâkimdir (Karakale, 2016, s.5). Sanatçılar tüm farklı özelliklerine rağmen birer insandır ve bir psikolojiye sahiptir. Sanat ve psikoloji etkileşim içinde olup sanatçının yapmış olduğu eserlere, psikolojisi yansımaktadır (Ayaydin, 2020, s.9). Sanatçılar farklı sanat formlarına, iç dünyalarını yansıtmışlardır. Sanatın sanatçı psikolojisi üzerinde derinlemesine ve olumlu etkiler yarattığı doğrulanmıştır. Sanat, duygusal ifadenin bir aracı olmanın ötesinde, sanatçıların zihinsel sağlığına ve ruh haline etki eden bir güçtür. Renklerin, formların ve do-

kuların bir araya geldiği sanat eserleri, sanatçının duygusal ve zihinsel dünyasına ulaşarak içsel dengeyi sağlar. Bu denge, stresi azaltmak, anksiyeteyi hafifletmek, ruhsal rahatlamayı desteklemek ve yaratıcılığı artırmak için önemlidir. Sanat, sanatçıların iç dünyalarını ifade etmek ve duygusal yüklerini hafifletmek için sığınabilecekleri güvenli ve özgür bir alan sunar. Farklı renklerin, desenlerin, şekillerin ve kompozisyonların kullanılması, duyguların karmaşıklığını ifade etmenin güçlü bir yoludur. Bir tuvalin, bir heykelin veya bir sanat eserini oluşturmak için önünde geçirilen zaman, sanatçıların içlerinde biriken sevinç, hüznün, öfke veya hayal kırıklığını anlamalarına ve ifade etmelerine yardımcı olur. Bu özgür ifade, içsel dengeyi koruma, stresi azaltma ve zihinsel rahatlamayı sağlama noktasında önemli bir rol oynar. Özellikle duygusal olarak negatif hissedilen zamanlarda, sanatın sağladığı bu duygusal rahatlama, insanların zihnindeki gerginliği hafifletirken duygusal bir çıkış yolu sunar. Sanatı bu şekilde kullanan sanatçılardan biri de Yayoi Kusama'dır.

Görsel 1. Yayoi Kusama, *10 yaşındayken çizdiği annesinin Portresi*, 1939, Karakalem Çalışması.

Sanatçı annesinin portresini;(Görsel 1)10 yaşındayken yapmıştır ve eser karakalem çalışmasıdır. Eserin her yerinde, küçük büyük ve farklı tonlarda noktalar görülmektedir. Portrede annesini gözlerini kapalı, başı hafif öne eğik, küçük ağızlı, geleneksel Japon kıyafetli ve saçları geriye doğru dalgalanmış bir şekilde tasvir etmiştir. Resmin arka kısmında annesinin saçlarının tersi yönünde rüzgâr şeklinde, açık koyu karalamalar ve ince kalın çizgiler yer almaktadır.

Kişinin aklından bir türlü çıkmayan düşünce ve görüntülere takıntılar denir. Takıntıyı ortadan kaldıracak eylemlere de dürtüler denir (Dennis,2021, s.14). Ayrıca takıntılar, bireyin bilincine istenmeden gelen, anlamsız ısrarlı düşünceler olan kendisine rahatsızlık veren anksiyete oluşturan imgelerdir (Yılmaz,2018). Takıntılar uzun süreliğine kaybolmazlar (Dennis,2021, s.14). Yayoi Kusama'nın 10 yaşında bilincine istenmeden gelen her yerde gördüğü noktalar ve ağlar, ısrarlı düşünceler olup sanatçıya rahatsızlık vermiştir ve Kusama'da anksiyete oluşturmuştur. Kusama, bu dönemden itibaren, bol bol çizmeye başlamış, noktalar şeklinde ortaya çıkan takıntılarını eserlerine yansıtarak kendini iyileştirmenin yolunu bulmuştur.

Varlıklı bir ailenin küçük kızıdır ama mutlu değildir. Gözü dışarda olan bir baba ile ihanete uğrayan annesinin bunalımlı hali arasında kalmıştır. Annesi ise Yayoi Kusama üzerinde baskı uygular, resim yapmasını hiç istemez (Bulut, 2019). Annesinin başı öne eğik ve gözleri kapalıdır ve sanatçı eserinde, annesinin suratını böyle tasvir ederek, belki de annesinin hastalığını ve resim yapmasını onaylamasını istemiş olabilir. Çünkü annesi resim yapmasını istememektedir. Sonuç olarak Kusama'nın eserinde noktalar şeklinde ortaya çıkan obsesyonları görülmektedir ve sanatçının iç dünyasını yansıtmaktadır.

Görsel 2. Yayoi Kusama, *Doğu Denizi*, 1957, Tuval Üzerine Yağlıboya.

Sanatçı Doğu Denizi (Görsel 2) adlı çalışmasını, Amerika'ya taşındığı yıllarda 28 yaşındayken yapmıştır. Kusama, eserinde takıntılılarıyla ilişkili olarak; her yere dağılan çizgi şeklinde, noktalar kullanmıştır. Sanatçı psikolojisini, yapmış olduğu esere yansıtmıştır. Resim koyu tonlarda yapılmıştır ve resmin üzerinde açık tonlarda noktalar bulunmaktadır. Eserin merkezinde, düzensiz küçük bir nokta bulunmakta olup küçükten büyüğe doğru iç içe geçmiş noktalar görülmektedir.

Merkezde, küçük siyah bir nokta bulunmakta; siyah noktayı, çevreleyen geniş bir alana sahip mor renk ve mor rengin de etrafını da ince bir halka şeklinde, sarı tonlarda bir renk çevrelemektedir. Resimde ortada siyah alanda görülen nokta kendisi ve kendisini çevreleyen yuvarlaklarda takıntıları ile ilişkili olabilir. Çünkü Yayoi Kusama Amerika'da zor koşullar altında yaşamış ve sanatçı çalışmalarına devam etmiş, galerilere satış yapmak için çaba sarf etmiştir. Amerika'da hiç dışarı çıkmadan tek bir odada yaşayan sanatçının, gittikçe psikolojisi bozulmuş ve ekonomik açıdan da zor günler yaşamıştır. Kusama'nın psikolojisini bozan sadece çocukluk dönemi ebeveynlerinin sorunlu ilişkisi olmamıştır. Parasız kalmaktan kötü işlerde çalışması, yemek alacak kadar parasının olmaması ve tek başınalık onun psikolojik sorunlar Yaşamasına sebep olmuştur. Sanatçı eserlerinde noktaları farklı disiplinlerde kullanarak noktalara farklı anlamlar yüklemiştir. Noktalar gittikçe kavramsal sanata dönüşmüş ve eserleri içerik olarak zengin anlamlar ifade etmeye başlamıştır. Sanatçı yaşamı boyunca gördüklerini, yaşadıklarını ve düşündüklerini eserlerine yansıtarak anlatmaktadır.

Bir hastalığın sanatçı üzerinde yaratıcılığa dönüşmesi, sanatçının hangi konuyu ele aldığı ve hangi materyalde duyguyu algıya dönüştürdüğüyle ilişkilidir (Hanson, 2005). Ayrıca Yaratıcılık kişinin bazen kendinde gördüğü eksikliği fark ederek, özgün, alışılmışın dışında olanı kurgulayabilme becerisidir. Kusama noktaları tüm çalışmalarında kullanmış ve birçok materyal üzerine aktararak yaratıcılığa dönüştürmüştür. Burada ayırıcı konu sanat mı hastalığı iyileştirir yoksa hastalık mı sanatı iyileştirir konusu önemli bir noktadır. Sanatçının eserinde de görüldüğü gibi; takıntıları oluşturulan noktalar sanatına yansyarak eserinin ortaya çıkmasını sağlayarak kendisini ifade etmesini sağlamıştır ve sanatın iyileştirici yönünü kullanarak da kendisini tedavi etme şansını bulmuştur. Kısaca diyebiliriz ki, Kusama'nın bu eserinde de noktalar yer almakta olup, sanat Kusama için obsesyonlarından bir kaçış, bir sığınak ve sürekli üretmektir.

Görsel 3. Yayoi Kusama, "Nergis Bahçeleri" (Narcissus Garden), 1966, Yerleştirme.

Yayoi Kusama, "Nergis Bahçeleri" (Görsel 3) isimli eserinde, su üzerinde 1500 adet küre kullanmıştır. Suyun içinde bulunan küreler metal yüzeyli olup metal yüzeyin hem suya yansımalarını hem de suyun kendi yansıtıcı özelliğinden yararlanılmıştır. Psikolojisinde takıntı şeklinde yer eden noktaları, bu sefer enstalasyon çalışmasının içinde kullanmış ve bilinçdışını açığa çıkarıp, duygularını eserine yansıtarak, özgün bir sanat dili oluşturmuştur.

Sanatçının enstalasyon çalışmasında yer alan metal küreler hem aynayı hem de Narkissos havuzunu uyandırmaktadır. Eserde, Yunan mitolojisinde Narcissus'un su yüzeyinde kendi yansımalarına duyduğu aşkla, suda boğulmasına vurgu yaparak izleyicinin kendisiyle yüzleşmesini sağlamaktadır (Orhan, 2019, s.26). Böylece Kusama, mekânda yer alan kürelere ve suya bakan izleyicinin kendi yüzünün yansımalarını görmesini sağlayarak kendisinin tekrarlarını oluşturmasını sağlar, ortamı büyütür ve abartır (Aleph, 2018, s.1). Tıpkı kendi zihnindeki nokta tekrarları gibi izleyicinin de mekânda tekrarlarını oluşturur.

Enstalasyon çalışmalarıyla sanatçılar, sanatı yaşamla birleştirmişlerdir. Enstalasyon çalışmalarında sanatçılar, dışarıdan bakılan eser yerine, gezilen, gezerken farklı hislerin ortaya çıkarıldığı, mekanlar oluşturmuşlardır (Antmen, 2008, s.176). Kusama'nın enstalasyon çalışmasındaki amacı izleyiciyi unutmayacağı bir deneyimin içine çekerek eserin sadece izleyici ile buluşması değil, onu geçmişine götürüp kendisini sorgulamasını sağlamak ve hatta onu sarsmaktır (Graf, 2008, s.9). Kusama psikolojisini eserine yansıtarak, zihninde tekrarlar şeklinde oluşan noktaları, bu eserde metal kürelere dönüştürmüş, aynı yapıda birbirine benzeyen küreler tekrarlar şeklinde mekân içinde yer almıştır. Sanatçı eseriyle, izleyicide sonsuzluk hissini uyandırmak istemiştir.

Eserde izleyici, sanatçının gizli kalmış yönleriyle, bir ilişki içine girmektedir ve eser izleyiciye sonsuz bir fırsat sunmaktadır (Gökçe, 2016, s. 1233). Sanatçı, eserinde yer alan ve gündelik yaşantıya ait olan bu nesnelere; izleyicinin kendisini, kimliğini, benliklerini, ruh hallerini sorgulamasını istemektedir. Yayoi Kusama kendisini gerçekleştirme, acılarıyla baş etme, onaylanma isteğiyle ürettiği çalışmasında aynı zamanda izleyicinin de kendisini görmesini sağlamaktadır. Sanatçı obsesyonlarıyla oluşturduğu sanat üslubunda, kullandığı yuvarlak formları değişik açılarda ve büyüklüklerde kullanarak izleyiciyi sanatının içine çekmektedir.

Görsel 4. Yayoi Kusama, *Harry Shunk, Janos Kender, Anatomik Patlama*, 1968, Sokak performansı, New York.

Sanatçı Anatomik Patlama (Görsel 4) adlı sokak gösterisini, şiddete karşı çıkmak için Vietnam Savaşı sırasında Amerika'da ve New York Menkul Kıymetler Borsası'nın karşısında gerçekleştirmiştir. Kusama, şiddete çıplak vücut boyama ve cinsellik içeren performans sanatlarıyla karşılık vermektedir. Sanatçı, gösterisi için çıplak dansçılar bulup dansçıların vücutlarını noktalarla boyamıştır. Psikolojisinde tekrarlar şeklinde oluşan nokta takıntılarını sanatçı bu kez, kendisinin ve dansçıların vücudunda kullanmıştır. Böylece sanatçı kendisinin ve dansçıların vücudunu, sanat eserine dönüştürmüştür. Bu performans sanatında da görüldüğü gibi, eserlerinde sıklıkla kullandığı nokta desenlerini her sanat disiplinde kullanmıştır.

Sanatçı Amerika'da vücudunu bir iletişim aracı olarak kullanmaya başlamaktadır (SooJin, 2014). Kusama bu işlerini "yığma heykeller" olarak adlandırır (Bell 2012, s.89). Kusama babasının çapkınlıklarını annesi için takip etmiş ve bu durum onda ilerde ilişkilerinde bir sorun oluşturmuştur. Bundan dolayı sanatçı bedenini bir iletişim aracı olarak kullanarak ve cinsel içerikli mesajlar iletmıştır. Sanat, her şeyden önce sanatçının kendi bedeniyle ifade edilebilen ve sergilenebilen bir yol olmuştur. Bedenleri takıntılılarıyla ilişkili olarak noktalarla boyamıştır. Ayrıca takıntılılarıyla ilişkili olarak sanatçının psikolojisi bazen karamsar içe dönük, bazen coşkulu ama her zaman da yaratıcı bir kişiliğe sahip olmuştur.

Performans sanatında "insan bedeni" sanat eserinin içerisinde yer almaktadır ve insan bedeni sanat eserinin kendisi haline gelmektedir. Performans sanatı tam bir doğallık içerisinde sunulmakta olup insanlar sanatla daha çok iç içe olmaktadır. Sanatçı daha çok insana ulaşmakta ve kendini daha iyi ifade etmektedir. Bedenin deneyimlenmesi vardır. Böylece performans sanatı, feminist ve eşcinsel kimliklerin sorgulandığı ve gösterildiği sanatsal etkinlikler içerisinde de oldukça etkili

olmuştur (Martinez ve Demiral, 2014, s. 186). Sanatçı için sanat yapmak zihnindeki takıntılardan kurtulmak için bir araçtır. Sanatçı bu şekilde bilinçaltını dışa vurmaktadır ve sanatın iyileştirici yönünü kullanmaktadır.

Buradan şunu anlıyoruz, sanatçı sanatı ile duygularını kontrol altına almakta, psikolojisini olumlu yönde etkilemekte, bilinçdışını açığa çıkarmakta ve sanatıyla kendisini tedavi etmektedir. Sanat yaparak sanatın iyileştirici gücünü kullanmaktadır ve hastalığını olumlu yöne çevirerek yaratıcılığını açığa çıkarmaktadır.

Görsel 5. Yayoi Kusama, *Louis Vuitton Vitrin Tasarımı*, 2012, London.

Yayoi Kusama, 2012 yılında (Görsel 5), Louis Vuitton'un en büyüleyici koleksiyonlarından birini tasarlamıştır. Sanatçı eserinde kullandığı beneklerle gerçek dünyadan kaçmış ve iç dünyasına sığınmıştır. Eser sanatçının evreni ve dünyayı nasıl gördüğünü yansıtmaktadır. Kusama, enstalasyonun çalışmasının içerisinde yer almakta olup kırmızı saçlı, gözlüklü, elinde kırmızı puantiyeli bir çanta ve üzerinde de kırmızı puantiyeli bir elbise vardır. Eserin arka fonunda kırmızı noktalar yer almaktadır. Kırmızı noktaları beyaz renk üzerinde kullanarak noktalara vurgu oluşturmuş ve göze çarpmasını sağlamıştır. Zeminde, ahtapotun ayaklarını andıran yukarı doru daralan kıvrımlar yer almaktadır.

Sanatçının, bu enstalasyon çalışması çevreden bağımsız olmayıp sanat nesnesini, mekânın nitelikleriyle beraber kullanarak izleyiciyi de sanatın içine katmaktadır. İzleyici eserde mekanla beraber var olmakta ve mekânı deneylemektedir. Sanatçı psikolojisinin yarattığı acıları, saplantılı nokta motiflerini, eserinde kullanarak sanatın arındırıcı ve psikoanalitik özelliğinden yararlanmaktadır. Onun takıntılarını kabul etmesi yaratma sürecini olumlu etkilemiş ve devamlı eser üretmesini sağlamıştır. Belki devamlı çalışarak zihninin konuşmasını ve düşünmesini engellemeye çalışmak istemiştir.

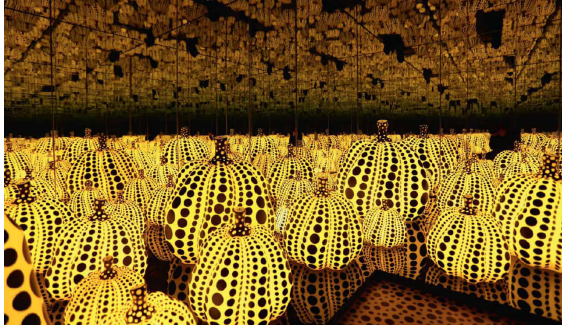

Görsel 6. Yayoi Kusama, *Sonsuzluk Odası* (*Infinity Mirrored Room*), 2012, Enstalasyon.

Yayoi Kusama, Sonsuzluk Odası adlı (Görsel 6) enstalasyon çalışmasında mekân içinde bulunan noktaların, sonsuz sayıda yansımaları elde ederek insanın evren içinde yalnızlığına dikkat çekmek istemiştir. Zihninde sonsuz sayıda var olan noktalar sonsuz sayıda eser içerisinde yer almaktadır. Kusama izleyicinin enstalasyonda gezerken, mekânı hissetmesini ve izleyicinin duygularıyla yüzleşmesini istemektedir. Sanatçının eseriyle, izleyici etkileşim içine girer ve izleyici düşünür, eseri kendi zihninde algıladığı şekliyle yeniden yorumlar. Yani sanat yapıtı mekânın içinde yer alır ve mekanla bütünleşir, izleyicide mekânın içinde birebir yer alarak mekânı hisseder ve mekanla tek vücut olur.

Esere bakıldığında; bir taraftan Yapıtın içinde potansiyel olarak var olan anlam, diğer taraftan izleyicinin beklentisi ile oluşan anlam ya da daha önemlisi izleyicinin yapıtla kurduğu kendi yaşamından, belleğindekiyle kurguladığı empati yoluyla çıkan anlam günümüz sanatında alımlayıcının önemini ortaya çıkartmaktadır. Dolayısıyla nesnelere sanatta kullanılmasının belki de en can alıcı yönü üstlerine sinen yaşanmışlıkların barındırdığı sihir ile ortaya çıkan hayallerimiz ve hatıralarımızdır. İyileşememenin iyileşmeye dönüştüğü dönüm noktasıdır. Bunun olabilmesi için, insanın hastalığa karşı yürüttüğü savaşta ateşkes yapması, hastalığın ona söyleyeceklerini dinlemesi ve görmeyi öğrenmesi gerekir (Bell, 2012, s.90). Sanatçının hastalığını kabullenmesi ve hastalığını sanatına yansıtması yaratıcı kişiliğini olumlu yönde etkilemiştir.

Eserinde de görüldüğü gibi Kusama için sanat yapmak; onun için bir çeşit iyileşmedir, terapi veya yaşama sevincidir. Hatta evreni, dünyayı, yaşamı anlamak için bir araçtır, bütün olumsuz yaşananlardan kurtulmak için seçebileceği en iyi yöntemdir. Özellikle sanat yapmak; onun için kabuslarından, korkularından kurtulmanın, huzura kavuşmanın en iyi yoludur. Ayrıca bu noktalar, Kusama'nın sanat estetiğini oluşturmuştur.

Görsel 7. Yayoi Kusama, *Balkabaklarına Olan Edebi Aşkım*, (2016), Enstalasyon.

Yayoi Kusama'nın *Balkabaklarına Olan Edebi Aşkım* (Görsel 7) adlı eserinde, noktalarla bezenmiş bal kabağı figürlerini, birbirine bakan aynalar arasında mekâna yerleştirmiştir. Bal kabaklarının üzerinde çizgi şeklinde büyüklü küçüklü noktalar bulunmaktadır. Eserde, sarı renkli bal kabaklarının üzerinde siyah noktalar yer almaktadır. Sanatçı bal kabaklarının altına ve üstüne yerleştirdiği aynalarla bal kabaklarını sayısız hale getirip ve sonsuz kez yansımalarını sağlamıştır. Mekân içinde gerçekleştiren bu eser, kavramsal sanata bir örnek oluşturmuş olup mekân ve izleyici etkileşim içindedir.

Sanatçıyı büyükbabası çocukken balkabağı tarlalarına götürmüştür ve orada oynamıştır (Nimptsch,2017). Eserde Sanatçının çocukluk yıllarına ait bir anıyı ve obsesyonlarını sanatıyla birleştirdiği görülmektedir. Sanatçı eserde izleyicilere sürükleyici bir deneyim yaşatma fırsatı sunmuştur. Aynı zamanda bu yerleştirme sanatı bal kabaklarına olan sevgisini de göstermiştir. Sanatçı için eserde yer alan bal kabakları, birer heykel figürünü temsil etmektedir. El boyaması ile yapılan ışıltılı bu kabak formları canlı bir nesne gibi durmaktadır. Sanatçı için odada bulunan kabaklar birer fidandır ve bu fidanlar büyümektedir.

Sanatçı Enstalasyon çalışmasında; odaya yerleştirdiği aynalar ile balkabağının sonsuz derecede yansımından oluşan bir görüntü elde etmiş, evrenin sonsuzluğunda insanın ne kadar yalnız olduğuna değinmiştir. Sanatçının mekânda kullanmış olduğu nesnelere, sanatçının evreni ve nesnelere nasıl gördüğünü de

bize yansıtmaktadır. Yuvarlak forma ait olan kabaklar ve kabakların üzerinde yer alan yuvarlak formlar içsel dünyasındaki sıkıntılardan kurtulmak için başvurduğu bir yoldur.

Kusama'nın bu yapıtına farklı yönlerden bakıldığında ise; kabak mutfaklarda yiyecek olarak kullanılan bir sebze, masallara konu olmuş bir nesne, çekirdeğinden yararlanılan, resim sanatında natürmort olarak kullanılan ve gündelik yaşamımızın bir parçası olan nesnedir. Sanatçıda ise yuvarlak formlar 10 yaşında ortaya çıkan rahatsızlığından kurtulmak için geliştirdiği bir yöntemdir. İzleyiciyi için ise yapıt bir mekânda gerçekleştiği için; kendi yaşantısıyla bağ kurduğu, anlamasa bile deneyimleyerek etkileşime girdiği bir eserdir. Kavramsal sanatta, sanat yapıtının kendisinden çok sanat yapıtının ilettiği mesaja odaklanılmaktadır.

Sanatçı nevroitik, kompulsif ve halüsinatif hastalığında, zihninde takıntılı olarak yer alan sayısız noktaları eserlerine yansıtmıştır. Takıntılar, sanatçının içindeki yaratıcı gizil bir gücü açığa çıkarmıştır. Bu bakış açısıyla bakıldığında sanatçı geçmiş yaşantılarından ve devam eden obsesyonlarından yararlanarak yaratıcı gücünü beslemiş noktalar ve sonsuz tekrarlar bu gücün vücut bulmuş haline dönüşmüştür.

SONUÇ

Yayoi Kusama, çocukluğunda başlayan rahatsızlığı ile her yerde noktalar görmeye başlamıştır. Zihninde devamlı takıntı şeklinde tekrar eden noktaları, hayata bağlanmak ve acıdan kurtulmak için, takıntılarını sanatın farklı disiplinlerine aktararak gidermeye çalışmıştır. Sanatçı hastalığının farkında olup sanatı terapi ve iyileşme süreci olarak kullanmıştır. Sanatçı için sanat, kendinde iyileşme gücünü bulmak ve hayata bağlanmak için bir araçtır. Bu durum onun yaratıcı kişiliğini ortaya çıkarmış ve sanat üslubunu belirlemiştir. Zihninde devamlı takıntı şeklinde tekrar eden noktalar sanat estetiğini yaratmıştır.

Sanatçı makalede yer alan bazı eserlerinde, sonsuz sayıda noktalar elde etmiştir. Kusama yaptığı bu yerleştirmeler ile evrenin sonsuzluğuna ve insanın dünyadaki yalnızlığına değinmiştir. Bazen yerleştirmelerde izleyicinin kendi yansımasını elde etmesini sağlayarak, izleyicinin kendisiyle yüzleşmesini istemektedir. Ayrıca eserleriyle izleyicinin de sorgulama yapmasını, kendisinde bıraktığı etkiyi yorumlamasını ve mekanla beraber yaşayarak deneyimlemesini sağlamıştır. Yani izleyicinin kendi ruh halini ve benliğini sorgulamasını istemektedir. Çünkü Enstalasyon ve çalışmalarında izleyici hissederek sanatçının çalışmasının içerisinde yer alır ve mekanla bütünleşir. Sanatçı makalede yer alan performans sanatında, insan bedenini ve kendi bedenini noktalarla boyayarak direkt sanat eseri olarak kullanmış bu yolla iletceği mesajları iletmiştir. Yaptığı resim çalışmalarında ise direkt bilinçaltını yansıtmıştır.

Yayoi Kusama, bir eseriyle de odanın içerisine balkabakları ve aynalar yerleştirmiştir. Birbirine karşılıklı bakan aynaların arasına balkabağı yerleştirmiş olup balkabaklarının üzerinde de büyüklü küçüklü noktalar yer almaktadır. Aynalar aracılığıyla balkabağı ve noktaların sonsuz sayıda örüntülerini oluşturmuştur. Sanatçı için balkabağının hayatında çocukluğundan gelen önemli bir anlamı vardır. Sanatçı genelde enstalasyon çalışmalarında ya ayna ya da ayna gibi yansıtıcı özelliği olan mekân ve objeler kullanmaktadır. Sanatçının amacı sonsuz yansımalar ile uzayın boşluğuna ve insanın yalnızlığına dikkat çekmektir. Sonsuz uzayda insanın ne kadar yalnız olduğuna vurgu yapmaktır. Çünkü uzay sonsuz bir boşluk ve dünya da bu sonsuz boşlukta noktadır. İnsanda bu noktanın içinde yalnız bir noktadır. Ayrıca izleyicinin kendisiyle yüzleşmesini istemektedir.

Sanatçının çalışmalarında, sanatçının çevresini ve dünyayı nasıl algıladığını görmekteyiz. Çünkü çalışması sanatçının hayata bakış açısını yansıtmaktadır. Eserinde kullandığı noktasal formlar takıntılarının oluşturduğu bir sanat üslubudur. Bir bakıma noktaların mizahi ve felsefi bir anlamı da vardır. Aslında sanatçının eserleri, yaşanmışlıklardan ortaya çıkan ürünleri temsil etmektedir. Çünkü sanat sanatçının yaşanmışlıklarının ve hayallerinin birer ürünüdür. Sanatçı hastalığıyla barışık olup hastalığına kulak vererek sanatına yansıtmış ve iyi eserler ortaya çıkması sağlamıştır.

Sanat bir tutkudur, kendini sanata kaptırmış sanatçılar bu tutkunun bağımlısıdır. Sanat bazen psikolojik olarak zorlanan sanatçıların kendini ifade etme şeklidir. Sanatçılar hayatlarında ne kadar zorluk çekerlerse çeksinler net olarak görülen şey sanattan kopmayışlarıdır ve sanatı bir ifade aracı olarak kullanmalarıdır. Bu sanatçılardan biride Yayoi Kusama'dır. Sanatçı için sanat yapmak düşüncelerinden bir kaçış şeklidir. Çünkü sanatçı için sanat yapmak nokta şeklinde ortaya çıkan obsesyonlarından bir kaçış ve rahatlama yöntemidir. Noktalar şeklinde zihninde beliren takıntılarını eserlerine yansıtırken bilinçaltını açığa çıkarır. Sanatçı olarak hırslı ve çalışkandır bunu sağlayanda hastalığının özelliğidir ve hızlı üretmesini sağlamıştır. Ayrıca sanat onu iyileştiren ve tedavi eden bir yöntem olmuştur. Bilinçaltındaki duyguların yaratıcılıkla dışa vurmuştur. Sanat, insan psikolojisi üzerinde yaratıcı ve dönüştürücü etkilere sahip geniş bir spektrumu kapsar ve sadece içsel duygusal yüklerin ifadesi için bir araç olmanın ötesine geçerek aynı zamanda insanlara duygusal rahatlama ve terapi sunan bir kaynak haline gelir. Bu süreç, kişilerin zihinsel sınırlamalarını aşmalarını ve farklı perspektiflerden bakma yeteneklerini geliştirmelerini teşvik eder. Bu bağlamda, sanat, içsel dengeyi korumanın, yaşam kalitesini artırmanın ve zihinsel sağlığı desteklemenin muhteşem bir yoludur.

Makalede analizi yapılan eserlerde; resim, boya ile çalışmalar, insan bedeninin bir sanat eseri olarak kullanılması, mekân içine yerleştirmeler ve sanatın kavramsal olarak açıklanması gibi çalışmalarda sanatçının obsesyonlarında görülen noktaların, psikolojik olarak eserlerine nasıl yansıdığı açıklanmıştır.

KAYNAKLAR

- Antmen, A. (2010). Sanatçılardan yazılar ve açıklamalarla 20. yüzyıl batı sanatında akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Aleph, F. (2018), <http://www.faena.com/aleph/articles/a-walk-in-yayoi-kusamas-garden-ofnarcissism/> Erişim tarihi: 08.01.2019
- Ayaydin, A. (2020). Psikoloji ve sanat etkileşimi üzerine. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 4(1), 8-12.
- Bell, D. (2010). The beautiful stars at night: the glittering artistic world Yayoi Kusama. *New Zealand Journal of Asian Studies*, 12(2), 81-106.
- Bulut, Ş. (2019). Camille Claudel ve Yayoi Kusama. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(2), 25-30.
- Dennis, C. (2021). Obsesif Kompulsif Bozukluk Günlüğü (Çev. Serin Üçer). İstanbul: Sola Unitas Academy.
- Hanson, S. J. (2005). "Önsöz", Tıp ve Sanat içinde. İstanbul: CSA Global Publishing.
- Heartney, E. (2008). "Sanat ve Deformasyon", Sanat & Bugün, Akbank Kültür ve Sanat Dizisi, Çev. O. Akinhay, İstanbul.
- Gökçe, J. (2016). "Kendilik Nesnesi Olarak Sanat Yapıtı". *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 5(24).
- Graf, M. (2008). Genco Gülan: Kavramsal Renkler. Çev. Bengi Gün. *Galeri Perform Yayınları, İstanbul*.
- Karakale, S. (2016). Psikoloji, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Ortak Ders.
- Kıran, H. (2013). Puantiyeli sonsuzluğun obsesif sanatçısı: Yayoi Kusama. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), 117-126.
- Keekan, R. (2012). Yayoi Kusama "Tenacious Beauty". *Flash Art, Dergi*, (285).
- Martinez, E. H. V., & Demiral, A. (2014). 20. ve 21. yy. da sanatta malzeme Olarak beden; performans sanatı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(6), 180-201.
- Matsumoto, Takako (Güz:2012). "İnsan Yayoi Kusama'yı 15 Yıl boyunca Filme Çekince", Discover Japan, vol. 2475, Tasty Life, Tokyo.
- Monro, A. (Güz: 2012). "Say Hyouka no Keiki to Nata Tenrankai", Bijutsu Techo, vol. 64, No: 965, Tokyo
- Nimptsch, E. (2017, October 27). Yayoi Kusama: Infinity mirrors. <https://www.riotmaterial.com/yayoi-kusama-infinity-mirrors/> adresinden erişilmiştir
- Orhan, U. (2019). *Çağdaş sanatta mitoloji* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Öztürk, N. (2018). Resimde Yaratıcı Bir Eylem Olarak Oyun, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi, s:31,32.
- Tükel, R.; Demet, M, M. (2017). Obsesif Kompulsif ve İlişki Bozuklukları, Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları.
- Scardfield, K. (2009). Yayoi Kusama: Mirrored years (Education kit). Museum of Contemporary Art, Sydney Australia.
- Soojin, L. (2014). *The Art of Artists' Personae: Yayoi Kusama, Yoko Ono, and Mariko Mori* (Doctoral dissertation, University of Illinois at Chicago).
- Yılmaz, B. (2018). Obsesif kompulsif bozukluk tedavisinde güncel yaklaşımlar. *Lectio Scientific Journal of Health and Natural Sciences*, 2(1), 21-42.

GÖRSEL KAYNAKLAR

- Görsel1-<https://www.leblebitozu.com/puantiyeli-obsesif-sanatci-yayoi-kusamanin-hayati-ve-eserleri/>
- Görsel2-<https://www.leblebitozu.com/puantiyeli-obsesif-sanatci-yayoi-kusamanin-hayati-ve-eserleri/>
- Görsel3- <https://unitlondon.com/2018-05-14/yayoi-kusama-and-psychedelic-schizophrenia/>
- Görsel 4 <http://yayoi-kusama.jp/e/happening/index.html>
- Görsel 5- <https://www.dazeddigital.com/fashion/article/35567/1/louis-vuitton-art-collaborations-yayoikusama-richard-prince-cindy-sherman>.
- Görsel - <https://www.theartstory.org/artist/kusama-yayoi/>
- Görsel7- <https://yayoikusamamuseum.jp/en/home/>